

SELETUSKIRI

Türi Vallavolikogu 25. mai 2023 määruse eelnõu „Türi valla 2023. aasta lisaeelarve“ juurde.

Sissejuhatus

Määruse eelnõu on koostanud Türi vallavalitsuse finantsjuhi poolt Tiina-Mae Kuusik (e-post tiina-mae.kuusik@tyri.ee, tel 53956116).

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 26 lõikest 1 tulenevalt võib eelarveaasta jooksul eelarvet muuta lisaeelarvega. Lisaeelarvele lisatakse seletuskiri põhjendustega lisaeelarve vajaduste kohta. Türi valla 2023. aasta lisaeelarve on koostatud põhjusel, et Türi valla asutuste esitatud taotluste põhjal on vajadus muuta asutuste 2023. aasta eelarvesse (edaspidi nimetatud *vallaeelarve*) planeeritud eelarveid, vallaeelarve täitmisest tulenevalt muuta eelarvesse planeeritud valdkondlikke tulusid ja kulusid, lisaks on Türi valla eelarvesse eraldatud sihtotstarbelist raha.

Türi valla 2023. aasta lisaeelarve on koostatud Türi Vallavalitsuse ja hallatavate asutuste ettepanekute, sõlmitud lepingute ning Türi Vallavalitsuse raamatupidamise andmete põhjal seisuga 30.aprill 2023.

Eelarve tulude ja kulude osas on lisaeelarvega sisse viidud muudatused vähendamise (miinusega) ja suurendamise (positiivse arvuna) kohta.

Lisaeelarve jaotus ja määruse sisu

Põhitegevustulud suurenevad 419 784 euro võrra ja põhitegevuskulud suurenevad 143 440 euro ning investeerimistegevuse kulud suurenevad 276 344 euro võrra.

Tulude jaotus lisaeelarve eelnõus on esitatud tulude plokis koondina (kontodel 32 ja 35) sarnaselt eelarve eelnõule ja eraldi allasutuse juures välja ei tooda.

1.1. Tulud kaupade ja teenuste müügist (konto 32)

Suurendati põhitegevustuludes kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu 25 106 euro võrra, mis on seotud erinevate allasutuste kaupade ja teenuste müügist saadava tuluga.

- 1.1.1. Tasu toitlustamiskuludeks, tulud suurenevad 1414 euro võrra, millest Türi Põhikoolil 228 eurot ja Väätsa Põhikoolil 1186 eurot.
- 1.1.2. Õppekavavälisest tegevusest saadud tulud suurenevad 2580 euro võrra, millest Türi Põhikoolil 1000 eurot ja Väätsa Põhikoolil 1580 eurot.
- 1.1.3. Muud tulud haridusalasest tegevusest tulud suurenevad 832 euro võrra, millest Türi Lasteaial 130 eurot, Laupa Põhikoolil 107 eurot, Väätsa Põhikooli 127 eurot ja Türi Ühisgümnaasiumil 468 eurot.
- 1.1.4. Üldhooldekodude tulud suurenevad 20 000 euro võrra, seoses Väätsa eakate kodu kohatasu suurendamisega, alates 01.juuli 2023.
- 1.1.5. Üüri ja rendi tulu suureneb 280 euro võrra, millest Türi Raamatukogu 210 eurot ja Väätsa Põhikoolil 70 eurot.

1.2. Muud saadud toetused tegevuskuludeks (konto 35)

Suurendati põhitegevustuludes saadud tegevustoetuste tulusid 394 678 euro võrra, mis on seotud erinevate allasutuste ja vallavalitsuse projektide või saadud tegevustoetustega. Täpsem loetelu on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 1. Vallavalitsuse ja allasutustega seotud projektide ja toetuste tulud

Tegevusala	Projekti või toetuse nimetus	Projekti või toetuse summa
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, vald	3202 Väätsa paisjärve saare arendus kultuuri-, puhke - ja virgestusalaks	300 000,00
Elamumajanduse arendamine	2456 Kodud tuleohutuks	-250,00
Türi Raamatukogu	Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupilt saadud tegevustoetus	905,00
Türi Kultuurikeskus	1444 KK juhendajate tööjõukulu	18 128,00
Türi Kultuurikeskus	3404 Muusika 105 Eestimaale	1 760,00
Türi Kultuurikeskus	3405 Ukraina sõjateemaline fotonäitus	1 549,00
Türi Kultuurikeskus	3406 Kabala memmede rahvariided	1 942,00
Türi Kultuurikeskus	3407 Järvamaa rahvamuusika-ja rahvatantsupäev	600,00
Türi Kultuurikeskus	3408 Galerii tegevustoetus 2023	5 638,00
Türi Kultuurikeskus	3419 Huumoripäev Maamees muigab	500,00
Türi Kultuurikeskus	3421 Mälestusüritus Kärus	300,00
Türi Kultuurikeskus	3422 Vanatraktorite näitus	650,00
Türi Kultuurikeskus	3423 Koorilaulupäev JÄRVAKO	650,00
Türi Kultuurikeskus	3424 Klubi Ehavalgus juubel	200,00
Türi Kultuurikeskus	3427 Kammernaiskoor	300,00
Retla-Kabala Kool, lasteaed	7452 Keelekümblus	270,00
Väätsa Lasteaed Paikäpp	3417 või valmistamise töötuba	150,00
Väätsa Lasteaed Paikäpp	7402 Koolipiima toetus	816,00
Väätsa Lasteaed Paikäpp	7452 Keelekümblus	270,00
Väätsa Lasteaed Paikäpp	9441 Kooli puuviljatoetus	326,00
Türi Lasteaed	3426 KIK "Kevadet otsimas"	1 000,00
Türi Lasteaed	7402 Koolipiima toetus	1 571,00
Türi Lasteaed	7452 Keelekümblus	3 240,00
Türi Lasteaed	9441 Kooli puuviljatoetus	728,00
Türi Põhikool, vald	2422 Järvamaa poiste lauluvõistlus TPK	440,00
Türi Ühisgümnaasium, vald	1445 ELT SA tegevustoetus	1 328,00
Türi Ühisgümnaasium, vald	2427 TÜG Riigikaitselaager 2022	534,00
Türi Ühisgümnaasium, vald	3409 Tantsu- ja laulupeoliikumise muusikaõpetaja töötasu toetus	976,00
Türi Ühisgümnaasium, vald	3425 TÜG neiduderühma rahvariiete käiste valmistamine	1 375,00
Türi Muusikakool	0401 Andekas laps	320,00
Türi Muusikakool	3418 Sigulda 2023	560,00
Koolitoit Laupa Põhikool, vald	7402 Koolipiima toetus	211,00
Koolitoit Laupa Põhikool, vald	9441 Kooli puuviljatoetus	102,00
Koolitoit Türi Põhikool, vald	7402 Koolipiima toetus	3 010,00

Koolitoit Türi Põhikool, vald	9441 Kooli puuviljatoetus	985,00
Koolitoit Väätsa Põhikool, vald	7402 Koolipiima toetus	84,00
Koolitoit Väätsa Põhikool, vald	9441 Kooli puuviljatoetus	427,00
Öömaja Retla-Kabala Kool	Öömaja toetuse varasema planeeringu vähendamine	-700,00
Öömaja Türi Kevade Kool	Öömaja toetuse varasema planeeringu vähendamine	-5 600,00
Muu haridus	Haridus- ja teadusministri 2. märtsi 2023. a käskkirja nr 59 „Täiendav toetus kohalikele omavalitsustele ning eraõldhariduskoolide ja -lasteadeade pidajatele Ukrainast saanud sõjapõgenikest lastele hariduse ja hoiu tagamise võimaldamiseks 2023. aastal“	7 344,00
Muu haridus	Projekti „Väärikate ülikool Järva- ja Raplamaal“ korraldamisega seotud tulud	1 039,00
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele, Türi Haldus	2411 Pagulastega seotud kulud	41 000,00

2. Põhitegevuse kulud tegevusalade järgi

Põhitegevuskulud suurenevad 143 440 euro võrra, mis on seotud erinevate allasutuste ja vallavalitsuse projektide ja tegevustega.

- 2.1 Tegevusala Muud üldised valitsussektori teenused (01600) suurendati 5245 eurot, et tasandada valimistega seotud tegevustest tekkinud ülekulu ja mida ei ole riik seni veel hüvitanud.
- 2.2 Tegevusala Üldiseloomuga ülekanded valitsussektoris (01800) teostati sisemine ümber tõstmine seoses SA Järvamaa loomise ja Järvamaa Omavalitsuste Liit MTÜ (likvideerimisel) likvideerimisega. Peale SA Järvamaa tegevuses osalemise lepingu sõlmimist on võimalik teostada tegevustoetuse tasumine.
- 2.3 Tegevusala Maanteetransport, Türi Haldus (0451002) vähendati 36 000 eurot ja suunati vahendid tegevusalale Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, Türi Haldus (0540002), et soetada teeäärte niitmiseks vajalik niiduseade.
- 2.4 Tegevusala Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, Türi Haldus (0540002) suurendati 15 000 eurot, millest 10 000 eurot tõsteti ümber sama tegevusala investeeringute realt ja tegevusalalt Kalmistud, Türi Haldus (06605102) tõsteti ümber 5000 eurot. Varasem investeeringute planeeringu summad ei liigitunud investeeringuks, seega tõsteti kulud põhitegevuskuludesse.
- 2.5 Tegevusala Elamumajanduse arendamine (06100) vähendati 250 eurot, kuna Siseministeeriumi poolt eraldatud projekti „kodud tuleohutuks“ raames tehtavate tööde lõplik hind oli väiksem senisest planeeringust.
- 2.6 Tegevusala Muu noorsootööga seotud kulu (0810703) suurendati 7500 eurot, et toetada noorte maleva tegevust.
- 2.7 Tegevusala Türi Noortekeskus (0810704) vähendati 20 030 eurot, millest 12 530 eurot suunati Türi Noortekeskus, Türi loomemaja (0810706) tegevusalale ja 7500 eurot suunati Muu noorsootööga seotud kulud (0810703) tegevusalale.
- 2.8 Tegevusala Türi Noortekeskus, Türi loomemaja (0810706) vähendati 6040 eurot, milles vähendati palgakulusid 20 070 eurot ja majanduskulusid suurendati 14 030 eurot.
- 2.9 Tegevusala Türi Raamatukogu (0820102) suurendati 1115 eurot, seoses projektitegevustega.

- 2.10 Tegevusala Türi Kultuurikeskus (0820201) suurendati 8589 eurot. Suurendati kulusid 14 089 eurot seoses projektitegevustega ja investeringute realt 10 000 euro ümber tõstmisega. Lisaks vähendati kulusid 15 500 eurot seoses remonttööde edasi lükkamisega.
- 2.11 Tegevusala Türi Muuseum (0820304) suurendati 60 eurot, seoses Ukraina laste muuseumi külastusega. Kulud tõsteti ümber muu haridus (09800) tegevusalalt.
- 2.12 Tegevusala Osalus teiste omavalitsuste lasteaedade kuludes (0911001) suurendati 80 000 eurot.
- 2.13 Tegevusala Retla-Kabala Kool, lasteaed (0911002) suurendati 270 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.14 Tegevusala Kärü Põhikool, lasteaed (0911003) suurendati 12 042 eurot seoses tegevuste sisemise ümberkorraldusega.
- 2.15 Tegevusala Väätsa Lasteaed Paikäpp (0911005) suurendati 1562 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.16 Tegevusala Türi Lasteaed (0911009) suurendati 21 325 eurot, millest 6 669 eurot seoses projektitegevustega ja 14 656 eurot investeringute ümber tõstmisega.
- 2.17 Tegevusala Laupa Põhikool, vald (09212021) suurendati 107 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.18 Tegevusala Türi Põhikool, vald (09212041) suurendati 35 000 eurot, millest 1000 eurot seoses projektitegevustega ja 34 000 eurot palgafondi suurendamisega. Palgafondi suurendamise vahendid suunati muu haridus (09800) tegevusalalt.
- 2.19 Tegevusala Kärü Põhikool, vald (09212061) vähendati 12 042 eurot ja vahendid suunati Kärü Põhikool, lasteaed (0911003) tegevusalale.
- 2.20 Tegevusala Väätsa Põhikool, vald (09212071) suurendati 1777 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.21 Tegevusala Türi Ühisgümnaasium, vald (09212081) suurendati 4681 euro võrra seoses projektitegevustega.
- 2.22 Tegevusala Osalemine huvihariduse kuludes (0951001) vähendati 15 896 euro võrra, kuna riigipoolne eraldus vähenes.
- 2.23 Tegevusala Türi Muusikakool (0951002) suurendati 880 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.24 Tegevusala Koolitoit Kärü Põhikool, vald (09601011) vähendati 13 602 euro võrra, korregeeriti varasem valesti planeering.
- 2.25 Tegevusala Koolitoit Laupa Põhikool, vald (09601021) suurendati 313 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.26 Tegevusala Koolitoit Türi Põhikool, vald (09601041) suurendati 4195 eurot, seoses projektitegevustega, millest 200 eurot on tõstetud muu haridus (09800) tegevusalalt ja 3995 eurot Kooli piima ja puuviljatoetus lisamisega.
- 2.27 Tegevusala Koolitoit Türi Ühisgümnaasium, vald (09601051) suurendati 700 eurot, haridustöötajate koostööpäeva toitlustega seotud kuludeks.
- 2.28 Tegevusala Koolitoit Väätsa Põhikool, vald (09601071) suurendati 1697 eurot, seoses projektitegevustega.
- 2.29 Tegevusala Muu haridus (09800) vähendati 27 616 euro võrra, millest 34 960 on suunatud 700 eurot Koolitoit Türi Ühisgümnaasium, vald (09601051) tegevusalale, 60 eurot Türi Muuseum (0820304) tegevusalale, 34 000 Türi Põhikool, vald (09212041) tegevusalale ja 200 eurot Koolitoit Türi Põhikool, vald (09601041) tegevusalale ja suurendati 7 344 eurot Haridus- ja Teadusministeeriumi toetuse osas.
- 2.30 Tegevusala Väätsa eakate kodu (1020002) suurendati 37 858 euro võrra, millest 24 300 on seotud kolme hooldustöötaja juurde palkamiseks alates 01. juuli 2023 ja 13 558 eurot

lifti remondi ja pesumasina soetusega. Personali suurendamise vajadus tuleneb uuest hooldereformiga seotud tegevustest.

- 2.31 Tegevusala Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele, Türi Haldus (1060002) suurendati 41 000 euro võrra, seoses Rahandusministeeriumi toetuse „Kohaliku omavalitsuse üksustele Ukraina sõjapõgenikele eluruumide korrastamiseks“ andmisega
- 2.32 Tegevusala Muu sotsiaalne kaitse (10900) vähendati 6000 euro võrra täitmata ametikohtadest tingitud kulu vähenemisega.

3. Investeermistegevus

Suurendati investeermistegevuste kulusid 276 344 euro võrra, täpsem jaotus on välja toodud tabelis 2. „Investeeringute tabel lisaeelarves tehtavate muudatustega,,.

Tabel 2 Investeeringute tabel lisaeelarves tehtavate muudatustega

Investeeringustegevuse kulud (tegevusalade järgi)	2023. aasta eelarve	2023 lisaeelarve	Selgitused
Kokku	1 708 768,00	276 344,00	
Üldised valitsussektori teenused	350 000,00	132 870,00	
Türi Vallavalitsus		132 870,00	<i>Retla-Kabala kooli lasteaia Oisu rühmade kolimine ja Väätsa Rahvamaja seinte korrastamise töödeks.</i>
Valitsussektori võla teenindamine	350 000,00		Sõlmitud laenugraafiku järgsed intressi maksed
Majandus	560 000,00	-40 000,00	
Põllumajandus	20 000,00		
Maanteetransport, Türi Haldus	500 000,00		
Üldmajanduslikud arendusprojektid	40 000,00	-40 000,00	Türi Tehisjärve äärsel ala rekonstrueerimine. <i>2023 aasta lisaeelarvega suunatakse vahendid Retla-Kabala Kooli lasteaia Oisu rühmade kolimiseks.</i>
Keskkonnakaitse	180 000,00	326 000,00	
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, vald	50 000,00	300 000,00	Kaasava eelarve projektid (Laupa mõisapargi muusikaaed, Retla-Kabala Kooli staadioni uuendamine). <i>2023 aasta lisaeelarvega lisatakse projekti „Väätsa paisjärve saare arendus kultuuri-, puhke- ja virgestusalaks“ investeering.</i>
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, Türi Haldus	130 000,00	26 000,00	Pingid 10 000 eurot. Seoses niidualade suurenemisega soetatakse kommertskasutus muruniiduk 15 000 eurot. Sisse ostetava veoteenuse kallinemise ja sellest tuleneva isetehtavate tööde osakaalu suurenemisega soetatakse väiksem multiliftiga veoauto 30 000 eurot. Praeguse amortiseerunud traktori ümbervahetamine suure traktori vastu 55 000 eurot. Amortiseerunud kaubiku välja vahetamine ja uuema soetamine 20 000 eurot. <i>Lisaeelarvega tõsteti 10 000 eurot pinkidele mõeldud vahendid põhitegevuskulude alla ja suurendati 36 000 euro võrra niiduseadme ostmiseks.</i>
Elamu- ja kommunaalmajandus	127 000,00	-5 000,00	
Veevarustus, vald	35 000,00		Hajaasustuse investeeringud.
Tänavavalgustus, Türi Haldus	42 000,00		Elektrikilpide audit
Kalmistud, Türi Haldus	5 000,00	-5 000,00	Käru kalmistu sanitaarraie jätkamine. <i>Lisaeelarvega tõsteti 5000 eurot Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse, Türi Haldus tegevusala põhitegevuskulude alla.</i>
Muu elamu- ja kommunaalmajandus, Türi haldus	45 000,00		PVC halli ehitus (alustatud 2022), Viljandi 20a töökoja soojustamine (avatäited), PV paneelide paigaldamine
Tervishoid	29 118,00		
Üldhaigla teenused	29 118,00		Järvamaa Haigla osakute soetamine ja teenuste osutamise kokkulepe endise Väätsa Vallavalitsusega

Vabaaeg, kultuur, religioon	220 994,00	-35 000,00	
Toetus spordiorganisatsioonidele	14 400,00		Türi Põhikooli staadionile piirdeaia rajamine
Türi Noortekeskus	171 594,00		LEADER projekt ja omaosalus
Türi Kultuurikeskus	35 000,00	-35 000,00	Väätša Rahvamaja fassaadi remonttööd. <i>2023 aasta lisaeelarvega suunatakse vahendid Väätša Rahvamaja fassaadi remonttööde teostamiseks Türi Vallavalitsuse alla ja 10 000 eurot inventari soetamise kuludeks.</i>
Haridus	194 656,00	-102 526,00	
Türi Lasteaed	54 656,00	-14 656,00	Lokuta rühma renoveerimine. <i>2023 aasta lisaeelarvega vähendatakse investeeringuid kuna osa planeeringust ei ole investeering.</i>
Laupa Põhikool, vald	50 000,00	-30 000,00	Katuse ja fassaadi remont. <i>2023 aasta lisaeelarvega vähendatakse investeeringuid, teostatakse vajalikud avariitööd.</i>
Retla-Kabala Kool, vald	65 000,00	-57 870,00	Eskiis- ja ehitusprojekti koostamine. <i>2023 aasta lisaeelarvega vähendatakse investeeringuid, eskiisprojekt on teostatud.</i>
Käru Põhikool, vald	25 000,00		Põrandate remont
Sotsiaalne kaitse	47 000,00	0,00	
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele, Türi Haldus	30 000,00		Sotsiaalkorterite rekonstrueerimine
Muu sotsiaalne kaitse	17 000,00		Sotsiaaltöötajatele tööauto soetus